

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. [i.e. II.] Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Conrado, & Medina, qui docent solum vitia, quae recedunt à regula rationis naturalis, & directe adversantur virtutibus acquisitis, esse contra naturam hominis.

25. Probatur primò conclusio ex Augustino supra citato, asserente omne vitium, eo ipso quo vitium est, esse contra naturam hominis.

Probatur secundo ex D. Thoma 2. 2. qu. 10. ar. ad 1. ubi docet infidelitatem esse contra naturam hominis: infidelitas autem virtuti fidei quae supernaturalis est, adversatur. Et hic art. 2. ad 1. conclusionem nostram clarè exprimit: cum enim argumentum intenderet, vitia contra naturam non esse, quia contrariantur virtutibus, quae in nobis non sunt à natura, sed vel per infusionem, vel ab assuetudine: ad quae restrictione ad haec, vel illa vitia, respondet esse contra naturam, quia virtutes ethi nobis à natura non insunt, hoc est à natura non dimanent, inclinant tamen in id, quod est secundum naturam, & quod est naturae conforme. Ex quo haec potest deduci ratio. Dispositio subjecti contra id quod convenit suae naturae, est contra naturam subjecti: Sed vitium virtuti infusae contrarium est dispositio hominis contra id, quod convenit suae naturae: Ergo est contra naturam hominis. Major patet, nam eo ipso quod sit dispositio contra id, quod convenit naturae subjecti, est disconveniens & dissona naturae subjecti: Ergo est contra naturam. Minor autem probatur: Virtus infusa est dispositio hominis naturae conveniens, cum hominem perficiat consonè & convenienter ad naturam rationalem: Ergo vitium virtuti infusae contrarium, est dispositio hominis contra id quod convenit suae naturae.

26. Dices: Ut dispositio aliqua sit contra naturam subjecti, requiritur quod sit contraria dispositioni naturali, & debita tali naturae: Sed virtus infusa non debetur homini: Ergo vitium illi oppositum non est contra naturam.

Sed contra primò: Licet virtus infusa non sit debita naturae hominis, est tamen, ut dicebamus, perfectio consentanea, congrua, & simpliciter conveniens naturae rationali: Ergo vitium virtuti infusae contrarium, esto demus quod non sit contra naturalem inclinationem naturae rationalis, ac proinde non sit, ut ita dicamus, connaturalis, est tamen disconveniens dispositio naturae rationalis, quod sufficit ut contra naturam rationalem esse dicatur; sicut etiam sufficit in virtute infusa, quod sit perfectio conveniens naturae rationali, ut illi dicatur conformis.

Secundò: Quod praebet impedimentum naturae inferiori, ne perficiatur à superiori, cui subordinatur, necessariò est illi disconveniens, ac proinde contra ejus naturam: sicut è contra quod est ei ratio, ut perficiatur à tali superiore, non potest non esse conveniens, & consonum suae naturae: Sed vitia virtuti infusae contraria, ponunt impedimentum in humana natura, ne perficiatur per gratiam & virtutes infusas à Deo authore supernaturali, cui subordinatur: Ergo hujusmodi vitia dissonant & disconveniunt tali naturae, ac proinde sunt contra illam, quamvis virtutes infusae homini non debeantur.

27. Id potest confirmari & illustrari ex doctrina quam tradit D. Thomas 2. 2. qu. 2. art. 3. his verbis. *Ad perfectionem naturae inferioris duo concurrunt: unum quidem quod est secundum proprium motum: aliud autem quod est secundum modum su-*

perioris naturae: sicut aqua secundum motum proprium movetur ad centrum, secundum autem motum Luna movetur circa centrum, secundum fluxum & refluxum. Similiter etiam orbis planetarum moventur propriis motibus ab Occidente in Orientem; motu autem primi orbis ab Oriente in Occidentem, &c. Sicut ergo motus conveniens aquae ex influxu Luna, quamvis non sit supernaturalis absolute, est tamen supra naturam propriam ipsius aquae, quatenus ex propria gravitate nequit sic moveri, & nihilominus talis motus & influxus valde ei consonat, essetque contra naturam ejusdem aquae, & aliquo modo illi violentum, quidquid talem motum & influxum impediret: Ita pariter quamvis virtutes infusae homini non debeantur, quia tamen naturali naturae valde consonae & convenientes sunt, est contra naturam hominis, & aliquo modo illi violentum, quidquid ponit impedimentum in natura humana, ne perficiatur per gratiam, & virtutes, à Deo authore supernaturali, cui subordinatur: perfectio enim rationalis naturae (ad dicit S. Doctor loco citato) non solum consistit in eo quod ei competit secundum suam naturam; sed in eo etiam quod ei attribuitur ex quadam supernaturali perfectione divinae bonitatis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Malitia in Scriptura dicitur quibusdam hominibus naturalis: Sapient. 12. *Erant enim naturalis malitia eorum*: Sed quod naturale est, non potest dici contra naturam: Ergo vitia & peccata virtutibus acquisitis contraria non sunt contra naturam hominis.

Respondeo ex D. Thoma quaest. 1. de virtutibus art. 8. ad 16. quod malitia dicitur in Scriptura aliquibus hominibus naturalis, non ex eo quod sit eorum naturae consentanea, sed quia ab illis in consuetudinem redacta est, consuetudo verò dicitur altera natura.

Objicies secundò: Si vitia & peccata essent 29. contra naturam hominis, essent illi violenta: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Minor patet, cum de ratione vitij & peccati sit esse voluntarium, quod cum ratione violenti subsistere nequit. Sequela verò Majoris probatur. Motus lapidis sursum ideo violentus est, quia est contra lapidis naturam, seu quia repugnat naturali ejus inclinationi, quae fertur deorsum, & appetit centrum: Ergo si vitia & peccata sunt contra naturam hominis, & naturali ejus inclinationi contrariantur, sunt illi violenta.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad 30. ejus probationem dicatur, ad violentiam non sufficere esse contra inclinationem innatam, sed requiri quod ab extrinseco sit, vel quod sit ab intrinseco, sit contra inclinationem elicictam, quando subjectum est capax illius; unde cum peccatum contra inclinationem voluntatis elicictam non sit, & alias illi conveniat ab intrinseco, non potest dici homini violentum, quamvis inclinationi ejus innatae adversetur: motus autem lapidis sursum projecti omnino ab extrinseco est, & ideo violentus.

Objicies tertio: Quod est contra aliquam naturam, in habentibus illam contingit in paucioribus; unde monstra, quia sunt defectus & pec-

cata natura, à communi & ordinario operanda mod. aberrantis, rarissima sunt. Sed vitia & peccata in hominibus non raro, sed frequenter & sæpius contingunt, ut infelix experientia docet. Ergo non sunt contra naturam hominis.

Hic argumentum, quod flebilem (ut loquitur Cajetanus) ingerit difficultatem, de ea quam experimur in nostra specie singulari miseria, respondetur cum eodem Authore, hoc esse speciale in natura humana, ut bonum sibi consonum assequatur in paucioribus, malum vero in pluribus ei contingat: cum tamen in omnibus alijs naturis, tam supra, quam infra hominem, bonum eis consonum reperitur in pluribus, malum vero eis dissonum in paucioribus accidat. Cujus discriminis ratio reducenda est in hominis constitutionem: ille enim duplici natura contraria constat, sensitiva scilicet & rationali, & ut loquitur Augustinus: *Medium quoddam est inter pecora & Angelos, inferior Angelis, superior pecoribus, habens cum pecoribus mortalitatem, rationem cum Angelis.* Ex quibus naturis, sensitiva, cui vitia consonant, prævalet in pluribus; rationalis vero, cui adversantur, prævalet in paucioribus. Quia enim (verba sunt D. Thomæ hic art. 2 ad 3.) *per operationem sensus homo pervenit ad actus rationis, id est plures sequuntur inclinationes naturæ sensitivæ, quam ordinem rationis: plures enim sunt, qui assequuntur principium rei, quam qui ad consummationem perveniunt.* Ex hoc autem vitia & peccata in hominibus proveniunt, quod sequuntur inclinationem naturæ sensitivæ contra ordinem rationis.

Addit Cajetanus, bona naturæ sensitivæ esse quoad nos magis commaturalia, non quia magis sunt juxta nostram naturam, sed quia ab ineunte ætate sunt nobis in usum; & quia magis nota, utpote evidenti sensuum experientia; & quia magis moventia ratione promptæ delectationis & ratione oppositi imminentis & contristantis in promptu. Bonum autem rationis non nisi post ætatem percipitur, & parum cognoscitur, parumque movet tam ipsum, quam oppositum malum, live culpa, live pœna. Hinc fit, quod licet monstra naturæ sensitivæ rarissima sint, peccata tamen & vitia, quæ sunt monstra naturæ rationalis, sæpius contingant, & ferè quotidiana sint.

Obijciens quartò: Non est in homine naturalis inclinatio ad virtutes acquisitas. Ergo ex eo quod vitia opponantur illis virtutibus, non rectè inferitur illa esse naturæ rationali contraria. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur. Si esset in homine naturalis inclinatio in bonum virtutis, neque indigeret habitibus, ut illud prompte & faciliter proficeretur; neque posset ad actus vitiosos assuescere, quantumcumque in illis exerceret. Sed utrumque falsum est, ut patet. Ergo &c. Sequela probatur quoad utrumque: Quia namque homo naturaliter inclinatur in bonum honestam in communi, ad illius volitionem non indiget superaddita virtute acquisita, ut communiter docent Discipuli D. Thomæ. Item ad oppositum naturalis inclinationis alicujus potentia, vel naturæ non potest dari assuesctio habitualis; ut patet in gravi, quod etsi multoties ascendat, nullam acquirit assuesctioem ad ascendendum, eo quod ascensus sit contra naturalem inclinationem ipsius gravis. Ergo si esset in homine naturalis inclinatio in bonum virtutis, neque indigeret habitibus ut illud prompte & faciliter proficeretur, neque posset assuescere ad actus vitiosos.

Tom. III.

queretur, neque posset assuescere ad actus vitiosos.

Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem, nego utramque sequelam: Ad id verò, quod in contrarium adducitur, dicendum est, non ideo hominem non indigere virtute superaddita respectu boni honesti in communi, quia quomodolibet inclinatur in illud, sed quia inclinatur perfecte, & absque ulla difficultate; inclinatio autem naturæ rationalis ad objecta particularia virtutum non est consummata & completa, quia in volendo objecta illa particularia difficultas invenitur; & ideo quamvis natura hominis ut rationalis inclinatur ad illa, indiget nihilominus superaddita virtute, ut suaviter, delectabiliter, & sine difficultate erga talia objecta feratur, ac in tractatu de virtutibus ostensum est. Quare ad illud, quod subjungitur, distinguo Antecedens: Ad oppositam naturalis inclinationis alicujus potentia, vel naturæ non potest dari assuesctio habitualis, si inclinatio illa omnino perfecta sit, concedo Antecedens: si sit imperfecta, nego Antecedens. Unde quia inclinatio lapidis ad descensum perfecta & completa est, utpote à quæ naturaliter motus descensus dimanat, vel quies in centro, nisi talis inclinatio ab extrinseco impediatur, hinc est quod non possit lapis ad oppositum assuescere; è contra vero cum inclinatio hominis ad bona particularia specificantia virtutes non sit completa & perfecta, nec absque ulla difficultate intrinseca ad objecta opposita potest esse in homine assuesctio.

Obijciens quintò contra secundam conclusionem: Virtutes infusæ non sunt homini naturales, cum à natura non sint, nec terminent naturalem hominis inclinationem. Ergo vitia illis opposita non sunt contra naturam hominis.

Respondeo concessio Antecedenti, negando Consequentiam: ut enim vitia contra naturam sint, non est necessarium quod opponantur perfectionibus naturalibus, sed sufficit quod contrarietur perfectioni convenienti naturæ, nam ex hoc sunt naturæ dissona & disconvenientia, ut in tertia probatione secundæ conclusionis declaravimus: licet autem virtutes per se infusæ non sint naturales homini, sunt tamen perfectiones naturæ rationali convenientes, ac proinde vitia illis opposita naturæ rationali adversantur.

Dices, Plura sunt quæ opponuntur perfectionibus consonis naturæ rationali, quæ contra naturam rationalem non sunt: fides enim opponitur lumini gloriæ, quo summè perficitur rationalis natura: spes etiam possessioni opponitur, status corruptionis etiam pugnat cum dote incorruptibilitatis, & tamen nihil illorum est contra naturam hominis. Ergo oppositio cum perfectione consona naturæ rationali non sufficit in forma, ut contra naturam sit.

Respondeo distinguendo Antecedens: Plura sunt quæ opponuntur perfectionibus consonis naturæ rationali, quæ contra naturam rationalem non sunt: si ex alia parte naturam rationalem perficiant, concedo Antecedens: si illam non perficiant, nego Antecedens, & distinguo Consequens: Ergo oppositio cum perfectione consona naturæ non sufficit in forma aliis perficiente, ut contra naturam sit, concedo Consequens: in forma ratione sui non perficiente, nego. Et quia dona in probatione addicta, taliter cum illis perfectionibus pugnant, quod ipsa etiam naturæ congruunt, illamque perficiunt; vitium

tium autem taliter virtuti infusa opponitur, quod ratione sui naturam rationalem non perficit, consequens est, quod dona illa contra naturam hominis non fiat, bene tamen vitia virtutibus in suis opposita.

38. Ex dictis inferes, vitia & peccata opposita virtutibus residentibus in appetitu hominis sensitivo, esse contra naturam sensitivam, non secundum se consideratam, sed prout in homine participat aliquid rationis & voluntatis: quia appetitus sensitivus secundum quod participat rationem, naturaliter inclinatur in ejus bonum: & ita vitium, quod hujusmodi inclinationi adversatur, contrariabitur etiam tali appetitui, prout natus est obedire rationi, & aliquid de illa in homine participat.

Confirmatur: Temperantia v. g. quae subiectatur in parte concupiscibili, est virtus naturae sensitivae, quatenus est apta obedire rationi: Ergo vitium intemperantiae huic virtuti oppositum est difforme & dissonum naturae sensitivae, sub hac consideratione, & consequenter est illi contrarium. Patet Consequentia, nam id, quod adversatur perfectioni consonae alicui naturae, eidem naturae est contrarium, ut ex supra dictis patet.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum in ratione malitiae moralis excedat simpliciter habitum vitiosum?

Partem negantem tenent aliqui, quos superscripto nomine refert Martinez hic dubio 1. Sententia tamen affirmans communis est inter Theologos, eamque expressè docent Magister in 2. disp. 35. & D. Thomas hic art. 3. ubi sic ait: *Potior est actus in bonitate, vel malitia, quam habitus.* Et in solut. ad ultimum: *In bonitate & malitia actus praeminet habitui.*

Dico igitur: Peccatum in ratione malitiae moralis excedit simpliciter habitum vitiosum.

39. Probatur primò: *Habitus in ratione malitiae moralis simpliciter excedit potentiam: Ergo peccatum habitum vitiosum excedit.* Antecedens constat, primò, quia id, quod est indifferens ad bonum & malum morale, non ita malum est, sicut id, quod tali indifferenti non gaudet, sed determinatè ad malum inclinatur: At potentia de se est indifferens ad bonum, vel malum morale, habitus verò malus ad malum determinatè inclinatur, ita ut ipso uti ad bonum non possimus: Ergo habitus vitiosus in malitia potentiam excedit. Secundò *Habitus proximiùs adversatur regulis morum, quam nuda potentia, cum proximiùs ad actum regulis morum dissonum accedat: At ex hac contrarietate sumitur malitia moralis: Ergo in illa habitus excedit potentiam.* Consequentia verò ostenditur primò, quia habitus vitiosus est in ratione sui determinatè malum respiciat, non tamen omnino potentiam ad malum determinat, sed indifferentem illam relinquit ad bonum & malum actum; Actus autem malus omnem potentiae suspensionem tollit, illam ultimò ad malum determinans: Ergo si habitus potentiam excedit ratione determinationis ad malum, actus etiam excedit habitum ratione majoris determinationis. Secundò, *Actus proximiùs adversatur regulis morum, quam habitus, cum ratione sui sit illis difformis; habitus verò, quia inclinatur in actum difformem:*

A Ergo si ratione immediatioris oppositionis ad regulas morum habitus potentiam superat, ratione ejusdem actus habitum superabit.

Confirmatur ex D. Thoma hic art. 3. *Habitus medius est inter actum & potentiam, & medio modo se habet, quia neque est ita actualis, nec ita determinatus ad bonum & malum, sicut actus secundus, & neque ita potentialis, & ad utrumque indifferens, sicut ipsa potentia: Debet ergo medium gradum inter illa obtinere, adeoque taliter superare in bonitate & malitia potentiam, ut cedat actui, & ab eo superetur.*

Probatur secundo conclusio ratione, quam ibidem sub finem articuli idem S. Doctor his verbis insinuat: *Habitus non dicitur bonus vel malus, nisi ex hoc quod inclinatur ad actum bonum vel malum: unde propter bonitatem vel malitiam actus, dicitur habitus bonus vel malus; & si potior est actus in bonitate vel malitia, quam habitus, quia propter quod unumquodque tale, & illud magis est. Quod axioma verum habet, quoties id propter quod aliquid dicitur, est formaliter tale: sicut quia media sunt bona, & quaruntur propter finem, & finis etiam quaritur, & est bonus, melior est, & magis quaritur ipse finis: Cum ergo habitus sit bonus vel malus propter actum, qui est formaliter malus aut bonus, fit hujusmodi denominationes magis convenire actui, quam habitui.*

Probatur tertio: *Malitia peccati hominem poenâ & odio Dei dignum constituit, per illam offenditur Deus, & lex divina violatur: At malitia vitij nihil horum praestat formaliter, sed solum inclinativè & originativè, quatenus ex peccato causatur, & ad illud inclinatur, ut patet in homine justificato per actum ferventissimum charitatis, cui peccatum remittitur, & quandoque omnis poena peccati, & à Deo valde diligitur, in quo tamen qualitates vitiosae perseverare possunt: Ergo malitia peccati major est malitiâ vitij.*

Demum, *Malitia per quam homo vituperabilior redditur, major est in ratione malitiae: At per malitiam peccati homo vituperabilior redditur, quam per malitiam vitij; majori enim vituperio dignus est actus peccans, & legem actum transgrediens, quam qui ad transgressionem per habitum vitiosum inclinatur, legem actum non transgreditur: Ergo malitia peccati vitij malitiam excedit.*

Obijcies contra istam conclusionem: *Causa efficiens vel excedit effectum, vel ad minus illum adaequat, cum quidquid est in effectu, in illa actu debeat praestantiori, vel formaliter, vel eminenter: Sed habitus vitiosus est causa efficiens peccati actualis: Ergo vel illud excedit, vel ad minus adaequat in ratione malitiae.*

Respondeo, *Major em esse veram de excessu, aut inaequalitate in eo, quod perfectionis est in effectu, non autem in eo, quod imperfectionis est; licet enim effectus nequeat esse sua causa perfectior, imperfectior illa esse potest: cum ergo malitia moralis, non perfectio, sed imperfectio sit ex eo, quod peccatum efficiens principaliter causatur ab habitu, vel potentia, non colligitur quod in malitia habitum, vel potentiam non superet.*

Dices, *Saltem actus honestus non erit praestantior habitu virtutis in morali bonitate, cum talis habitus sit causa efficiens illius, & bonitas moralis perfectio sit: Sed hoc repugnat D. Thoma, qui hic art. 3. universaliter docet, omnem actum*